

Грицай Ірина Олегівна
завідувач кафедри соціально-гуманітарних
дисциплін юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ЄВРОПЕЙСЬКА ПРАКТИКА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ

Зовнішня політика України зорієнтована на ефективну і поступову інтеграцію до Європейського Союзу, тому результат забезпечення гендерної рівності в національній правовій системі має відповідати європейським стандартам.

В Європі гендерна рівність обумовлюється належним правовим зрівнянням можливостей жінки й чоловіка. Будь-яка правова система включає гендерні відмінності та наділяє жінок і чоловіків певним соціальним статусом, а існуючі гендерні стереотипи й усталена система гендерних відносин впливають на формування і реалізацію окремих правових інститутів і норм. Гендерні відносини стають об'єктом правового регулювання й елементом правової системи, тому набувають залежності від будь-яких структурних чи елементарних перетворень у ній [1, с. 4]. Забезпечення гендерної рівності можливе за умови належного правового врегулювання статусу чоловіків і жінок згідно з європейськими стандартами у конституції, спеціальному законі та, за єдиним підходом, у всій системі нормативно-правових актів.

Положення будь-якого нормативно-правового акта мають гендерний вимір і закріплюють становище чоловіка і жінки за одним з підходів – дискримінаційним, патерналістським або егалітарним. Дискримінаційним вважається такий підхід до правового регулювання статусу особи, що обмежує права і можливості представників певної статі, частіше жінок, закріплюючи патріархат. Протилежним до нього є патерналістський підхід у правовому регулюванні статусу особи, що наділяє жінок додатковими, порівняно з чоловіками, правами, свободами, можливостями і гарантіями їх забезпечення. Егалітарний підхід характеризується найбільш гуманним і справедливим ставленням до представників обох статей, оскільки регулює їх правове становище на засадах безумовної рівності, індивідуальності та унікальності.

У процесі формування та удосконалення вітчизняного законодавства Україна має орієнтуватися на провідну європейську практику забезпечення гендерної рівності та впровадження егалітарної політики.

Проблема забезпечення гендерної рівності є глобальною та актуальною для кожної держави. Але найбільшого прогресу в її розв'язанні досягли країни Європейського Союзу, зокрема скандинавські країни. Вони характеризу-

ються високорозвиненою правовою системою та демократичними інститутами, а також нижчим, порівняно з Україною, рівнем правового нігілізму. У країнах ЄС провідне значення відводиться саме практиці правозастосування та правореалізації у сфері гендеру. Відповідній діяльності обов'язково передуює розробка та прийняття гендерно-розвиненого законодавства, запровадження якого забезпечує досягнення принципу гендерної рівності та паритету [2, с. 74]. Європейськими та іншими міжнародними організаціями вже розроблено систему правових актів і рекомендацій щодо забезпечення гендерної рівності, яка становить для України інтерес.

У зв'язку з ратифікацією 26 квітня 2014 р. Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої сторони, Україна не тільки отримала можливість стати повноцінним членом в Європейському Союзі, а й здобула рекомендації щодо проведення реформ для досягнення відповідності Копенгагенським критеріям.

У ст. 419 Угоди передбачено необхідність посилити діалог та співробітництво сторін щодо забезпечення, зокрема, гендерної рівності та недискримінації. А у ст. 420 зауважено, що така співпраця має бути спрямована на забезпечення рівних можливостей для чоловіків та жінок у сфері зайнятості, освіти та навчання, економічної та суспільної діяльності, а також у процесі прийняття рішень [3]. Для створення умов, сприятливих для співпраці між сторонами в Україні, вже розроблено основні програмні документи.

Так, на виконання зазначених вимог Стратегії сталого розвитку «Україна-2020» визначено, що впровадження європейських стандартів життя та вихід України на провідні позиції у світі пов'язані з необхідністю забезпечення взаємної поваги та толерантності в суспільстві. Це, безумовно, включає і гендерну толерантність. Для реалізації Стратегії заплановано проведення 62 реформ, серед них і ті, через які можна вирішити гендерні питання – реформа сфери трудових відносин, реформа системи національної безпеки та оборони, програма національної єдності та підтримки національних меншин, реформа системи соціального захисту, пенсійна реформа, програма розвитку для дітей та юнацтва та інші. Хоча серед них не передбачено реформи у сфері гендерної політики, вважаємо, що вона може проходити в межах суміжних реформ.

Сьогодні Україна визначається з напрямками удосконалення правового забезпечення гендерної рівності, орієнтуючись на практику європейських інституцій, зокрема Ради Європи.

Рада Європи приділяє значну увагу цим питанням протягом останніх десятиліть, свідченням чого серед іншого є Декларація 1988 р. Комітету міністрів про рівність жінок та чоловіків та Декларація Комітету міністрів 2009 р. про перетворення гендерної рівності в реальність [4, с. 3]. Для сприяння ліквідації всіх форм дискримінації стосовно жінок та заохочення дійсної рівності між жінками та чоловіками, у тому числі шляхом надання жінкам самос-

тійності, Радою Європи було розроблено Конвенцію про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульська конвенція).

Стамбульська конвенція передбачає заходи боротьби з насильством щодо жінок, а також гарантує захист від гендерної дискримінації.

Отже, для України необхідність ратифікації Стамбульської конвенції зумовлена двома основними чинниками: потребою забезпечення гендерної рівності та перспективою інтеграції України до Європейського Союзу. Пріоритетним завданням України сьогодні є ратифікації Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами, а також гарантування виконання Стратегії Ради Європи у сфері гендерної рівності. Удосконалення національного законодавства України має бути спрямованим і на реалізацію міжнародних правових документів щодо застосування гуманного гендерного підходу, поширення гендерних знань, подолання гендерних стереотипів.

Література

1. Оніщенко Н. Правове регулювання гендерних процесів в Україні: стан та перспективи розвитку / Н. Оніщенко, М. Томашевська // *Держава і право. Юрид. і політ. науки* : зб. наук. праць. – К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2005. – № 28. – С. 3-10.

2. Оніщенко Н. Гендерно-чутлива політика як спосіб подолання правового нігілізму / Н. Оніщенко, О. Матвієнко, М. Томашевська // *Держава і право. Юрид. і політ. науки* : зб. наук. праць. – К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2005. – № 30. – С. 18-25.

3. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27 червень 2014 р. // *Офіційний вісник України*. – 2014. – № 75. – Ст. 2125.

4. Recommendation CM/Rec (2013) 1 of the Committee of Ministers to member States on gender equality and media – К. : ФОП Комаров М. В., 2013. – 14 с.

Гура Олена Станіславівна

студентка 5 курсу юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРАВО ФІЗИЧНИХ ОСІБ НА ЗАХИСТ ЖИТЛОВИХ ПРАВ

Одним з основних напрямів державної політики на сучасному етапі розвитку українського суспільства є реалізація права громадян на житло, що закріплене у Конституції, Житловому кодексі та інших нормативно-правових актах України. Сьогодні в Україні питання забезпечення захисту та відновлення житлових прав громадян потребує особливої уваги. Житлові права